

Громадська Думка

ПЕРЕДПЛАТА:

(Ціна одного примір. 3 ф.)
На місяць в таборі . . . 25 ф.
" " поза табор. 30 ф.
На 3 місяці в таборі 75 ф.
" " поза таб. 90 ф.

ЧАСОПИСЬ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ у ВЕЦЛЯРІ.

ВИХОДИТЬ ЩО ЧЕТВЕРГА Й ЩО НЕДІЛІ.

АДРЕСА:

Ukrainischer
Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung
in Wetzlar.

Видає „Видавниче Товариство імені Б. Грінченка“.

Ч. 23. (70).

Четвер, 19. квітня 1917.

Рік III.

Українська справа в Росії.

Українському питанню петроградська „Реч“ уділяє вступну статтю в числі 64. з дня 16 (29) марта. Вся стаття від початку до кінця віддає ласкавим запобіганням кадетів перед широкими домаганнями сучасного українства. Тепер вже російські „обєдинителі“ протягають нам руку, як Українцям, і більше вже обіцяють нам свою прихильність, свою ласку опікунів над „меншими братами“.

„Інші в останні часи починає в свідомості російського громадянства виявляти ся в своїйому значінню питання українське“ — таке признання робить „Реч“, а далі пояснює, чому відразу наспіла ця свідомість:

„Знаменито проведена українська демонстрація в Петрограді 12. марта звернула на нього увагу широких кругів народу, і не можна не зазначити з почуттям глибокого задоволення цього її значіння“.

Як бачимо нинішнє нове правительство, органом якого являєть ся часопис „Реч“, радіє, що Українці самі допомагають йому поставити українське питання на порядок денний та звертають на нього увагу російського народу. А чому се потрібно, то в статті далі говорить ся:

„Питання українське являєть ся в нинішньому часі одним із важніщих питань, що стоять перед російською демократією“.

Далі розповідаєть ся, чому українське питання стало одним із важніщих. А тому як раз, що Українці стали покидати дружбу зі своїми опікунами, стали більше покладати ся на власну силу та на союзників з іншого боку. „Реч“ пояснює цей рух Українців виключно минулим, тяжким, національним гнетом проти Українців з боку старого самодержавного правительства, яке варварськи відносило ся до потреб українського народу.

„З 1876 до 1905. року було заборонено — часом без усяких виїмків — друкувати на українській мові що б там не було; з початку цієї війни український друк був під заборною. До нього був прикладений цей

спосіб навіть раніше, ніж заборонений був друк на німецькій мові. До самої революції українська школа не допускалась і викладування на українській мові рахувало ся за злочин.

Сліпа бюрократія не стидала ся в офіціальних актах висміювати українську мову, яка мала свою історію, свою літературу, що являєть ся одним з дорогоцінних духових творинь самого близького нам по крові й походженню славянського племені“...

„Навіженні думали, — говорить „Реч“ про бюрократів, — що як вони не будуть признавати існування такої мови, то вона дійсно щезне з лиця землі. Але вони тільки владили великий гнів у свобідних серцях“...

Ті самі бюрократи — говорить ся далі в статті — зробили під цю війну великий злочин в Галичині, навалвшись гнетом на українську людність, на їх культуру, на просвіту.

Отже виходить, що ізза старого режиму Українці стали відвертати ся від Росії, а тепер демократія (себто пани кадети) „може потушити огні розладу, що підняли ся в самих глибинах країни“.

І „Реч“ говорить, що „перед правительством стоїть завдання дати свободу українській школі, що й буде зроблено в найближчому часі“.

Ось в чому запевняє нове правительство своїх „найближчих братів славянського племені“! Ні, пани кадети, тепер цього буде замало! Коли хочете бути щирими братами, то не замовчуйте для нас про те, про що говорите й чого домагаетесь для інших, хоч, наприклад, для Поляків. Не замовчуйте хоч про автономію України!

Старе, гниле правительство бояло ся признавати Українців за осібний народ та замовчувало їх на всі лади, а ви, пани ліберали, так само хочете замовчувати про те, що Українці мали за Хмельницького і про те, що нині вони домагають ся повернення всіх своїх прав, як окремого великого народу.

Старе правительство зі своєю політикою відійшло геть,

а нове повинно цілком інших засобів поступовання тримати ся, коли хоче бути дійсно демократичним і коли не хоче розділити долю правительства старого.

Ставляючи українське питання на порядок денний, правительственна „Реч“ говорить, що не досить для поладження цього питання діяльності правительства, і звертає увагу російського суспільства до значіння українського питання:

„Ні один з національних рухів, які йдуть у нашій країні і зараз у свобідній Росії мають змогу вільного розвитку, не зачінає так глибоко всю російську культуру й не проникне при своїйому широкому розвитку так глибоко в історично складаний уклад життя російського суспільства — як рух український“.

А тому — говорить „Реч“ — суспільність російська повинна звернути пильну увагу на цей рух, який суспільство до сього часу не признавало за справу великого значіння. „Воно — а не тільки правительство — повинно активним способом поладити можливі тертя, створити потрібні форми „дружної совместной работы“.

Від цього заклик до російського громадянства віддає навертанням широкого громадянства на свій кадетсько-централістичний лад, але маємо певність, що російська правдива демократія не піде по шляху своїх лібералів, а буде стояти і в дальшій своїй боротьбі за повну національно-політичну волю всіх народів Росії, бо тільки тоді будуть забезпечені інтереси широких робочих мас всіх тих народів.

В. Г.

С х а м е н і т ь с я !

„Схаменіть ся, недолюдки, бо лихо вам буде!“ сказав Тарас Шевченко до сих, які відцурали ся свого народу й робили на його шкоду.

Сї слова треба конче пригадати нашим деяким товаришам полоненим з вецлярського табору в сій власне хвилі. Треба конче, бо і в наших таборі знаходять ся ще люде, що гідні імені „недолюдків“, як що вони не схаменуть ся зараз. Їм треба пригадати, що їм „лихо буде“, бо „настане суд“ над їхніми вчинками. Їм треба пригадати усе те конечно, бо деякі з них може „не відають, що творять“; вони може з природи й добрі люде, вони не хочуть може нікому лиха зробити, а все таки лихо творять, допускають ся великого зла — скажимо просто — злочину.

Злочинець звичайно не вважає своїх вчинків чимсь дійсно злим. Приступаючи до сповнення злочину, він робить се зовсім спокійно. Якщо він рішив убити другого чоловіка, або підпалити його хату, то очевидно, він знайшов до сього якісь підстави. І хоч сї підстави у звичайної людщини не є ніякими підставами, а якимись дивачними, хоробливими думками злочинця, то для нього вони є зовсім дійсними, ясними й природними.

Вони показують ся йому так ясними, що з них конечно виходить, що треба сей чи инший злочин сповнити. І вони тому допускають ся злочину.

Такі слова приходять нам на думку, як що довідуємось, що сей чи той з полонених (ми не хочемо їх інше назвати недолюдками, бо на се ще буде час, як „настане суд“) не хоче дати свого підпису під мандат для т. президента Олександра Скорописа - Іолтуховського до російського правительства.

Бо як инакше назвати, як не злочинцем, сей факт, що хтось відказуєть ся підписатись? Таж тут річ не йде о якусь там забавку! Тут товариші полонені з нашого табору, тай не тільки з нашого, а і з Рапштату, Фрайштату, із Зальцвельдєля і інших таборів, де живуть наші люде, виступають зі своїми бажаннями! Вони хочуть, щоби народ сам собі ставляв закони, вони хочуть, щоби наш народ мав самоуправу (так як се було за Богдана Хмельницького), щоби наші люде дістали землю і щоби настав давно бажаний мир. І щож, може хто не хотів би усього того? Чи може хто не хотів би добрих законів і самоуправи (автономії)? Або хтож не бажав би землі й миру?

Але злочинець думає інакше. Його тягне якась непереможна сила до сповнення злочинного діла. І він тому убиває чоловіка, підпалює хату, не йде ратувати хати сусіда, що загрожена огнем, не йде підписувати сього, що тисячі людей, яких він повинен називати братами, зробили.

Алеж він чоловік із сумлінням і йому треба якось перед собою оправдатись. І він оправдовує себе різними способами. Один каже, що він в полоні такими річами не займається, другий каже, що боїть ся, щоб його за се не повісили в Росії, третій — відкладає сю справу, як верне до Росії, бо він переконаний, що ще буде час після над цілою справою подумати; а є й такі, що нічого не слухає, нічого не чує, нічому не вірить (він каже, приміром, що в Петербурзі сидить ще цар Николай II на престолі, і ладить ся йому, як верне в Росію, „Боже царя храни“ співати), нічого не робить і нічого не хоче робити.

Щож се за люде? Чи думають вони може так, як сї злочинці? Їм здається, що вони нічого злого не роблять, як що вони не підпишуть ся. Сеж їм прецінь вільно. Так, вільно! Але вільно також стояти з заложеними руками тоді, як горить хата сусіда, а прецінь таких людей осудить кожний.

І тесаме буде з ними. Над ними буде суд і мусить бути! І осудить їх не один чоловік, а ціла громада, тисячі, мільони нашого народу. Осудять їх і їх найблизчі, як що не схочуть бути такими злочинцями, як саме вони. Осудить їх батько, мати, жінка й діти. Вони снітують ся їх, якщо вони вернуть з полону, чи добивались вони скоршого миру? Чи добивались вони землі й добрих законів? Чи є їх підпис між тисячами підписаних на письмі, де мова про такі корисні для народу справи? А як що нема їх підпису, то їм не треба ні землі, ні добрих законів, бо вони не варті сього. І вони не дістануть сього!

Найби там! Але завдяки їм можуть і другі не дістати, бо звісно—чим сильніший голос, тим ліпше його чути. Чим більше буде підписів, тим більш уваги буде мати голос, що його піднесуть Українці, полонені в Німеччині.

Тому пора Вам, Товариші, (ми так Вас іще хотіли б називати) схаменутись! Не залишайте доброг діла! Не спіть, коли огонь загрожує хаті сусіда-брата! Станьте в пригоді і собі й сусідові й не відказуйтесь підписати! Не допускайте ся свідомо чи несвідомо до тяжкого злочину! Схаменіть ся!

Т.

Українське торжество.

Під таким заголовком читаємо в Петроградській часописі „Реч“ (ч. 62. з дня 14. марта) про українську маніфестацію в Петрограді. „Українці—росповідіає „Реч“—святкували 12. (25). марта проголошення нового державного строю Росії. Торжество було пристосоване до роковини смерті українського поета Тараса Шевченка. Можна з певністю сказати, що на паныхиду явили ся всі Українці, що проживають в Петрограді. Тут були представники петроградського гарнізону, причім деякі запасні части були в повному складі. Бувший конвой його величності (козаки кубанської області) був також в повному складі. Студенти, чиновники, торговці. Величезна площа перед Казанським собором була заповнена народом. Над топлою колихали ся величезні прапори (жовто-блакитного цвіту) бувшої української Січи Запорозької й гетьманщини. Всі, що зібрали ся, не могли помістити ся у великому соборі. Паныхида по національному українському поетові була відправлена під відкритим небом вселюдно. Перед собором розмістило ся духовенство на чолі з настоятелем митрофорним протоієреєм Орнатським. Ладно співав тут же зорганізований хор із народу. При співі „Вічная пам'ять“ багато з присутніх опустили ся навколїшки.

По скінченню паныхиди відбуло ся віче. Зграйними рядами потім багатьотисячна товпа пішла по Невському пр. до Таврійського двірця. Попереду їхав бувший його величності конвой з українськими січовими прапором і запорозькими

бунчуками. Далі йшли четами (зводами) війська на чолі з офіцерами-Українцями. За ними студенти, курсистки й багато інших. По всій дорозі панував повний порядок. Товпа співала українські пісні, сумовиті, протяжні. Орхестри грали попури з українських мелодій. Не замовкали оклики „ура“.

Багатьотисячна товпа увійшла у двір Таврійського двірця й тут построїлась рядами. Представник виконавчого комітету Ради робітників і солдатських депутатів привітан Українців від імени Ради.

Далі говорить ся, що „мітінг“ був „омрачен“ одним промовцем, який говорив до Українців-солдат проти війни. По цьому зазначенню бачимо тільки, що часопись „Реч“ стоїть „за війну до кінця“ і старається, хоч і брехнею, показати, що робітники й солдати також хочуть „воювати до кінця“.

В. П.

Українська мова у школах на Україні.

Тимчасове Правительство на заїданні 14. (27). марта признало можливим допустити у всіх школах „кїївського учебного округу“ науку на українській мові при умові прийняття відповідних заходів для обезпечення інтересів меншости учнів (себто не Українців. Ред.). („Реч“).

„Гей, в маю до Петрограду“.

(Пісня на лад: „Гей на горі там жінці жнуть“).

Гей, в маю до Петрограду,

Гей, в маю до Петрограду

Йдуть представники,

Люду заступники

На нараду.

Гей! на нараду!

Гей, там мають всі сказати,

Гей, там мають всі сказати,

Чи мають мучити ся,

Чи до кінця бити ся,—

Воювати.

Гей! воювати!

Гей, Мільюков на всі боки,

Гей, Мільюков на всі боки

Кричить—викрикає,

Бити ся підмовляє

Хоч три роки.

Гей! хоч три роки!

Гей, товариші-салдати!

Гей, товариші-салдати!

Гукнемо Мільюкам,

Поміщикам, панам—

Не вбивати.

Гей! не вбивати!

Гей, хто хоче миру, миру!

Гей, хто хоче миру, миру!

Хай крикне з полону,

Щоб чути до дому

На всю силу:

Гей! миру, миру!

Гей, кого тягне до домоньку,

Гей, кого тягне до домоньку,

До діток, дружини,

Матери, дівчини,

В Україноньку!

Гей! в Україноньку.

Гей, хто за миром, поспіши ся!

Гей, хто за миром, поспіши ся!

Хай Мільюков знає,

Що з нас всяк бажас:

Розпиши ся.

Гей! розпиши ся!

Гей, возьмім лист до підпису!

Гей, возьмім лист до підпису!

Черкнім імя й фамілію,

Передаймо добродію

Скоронішеу.

Гей! Скоронішеу!

Гей, в полоні озівім ся!

Гей, в полоні озівім ся!

Скажім свою волю

Про нашу долю,—

Не барім ся!

Гей! не барім ся!

Гей, пошлім до Петрограду,

Гей, пошлім до Петрограду,

Скоронішеу—представника,

Полонених заступника,

На нараду!

Гей! на нараду!

Подольск.

Визвольний рух на Україні.

Револуція на Україні прибирає щораз яснїшу форму. Вона звертає ся не тільки проти давнього режиму, але й проти теперішнього московського правительства, зложеного з лібералів. Не маєм поки що докладніших вістей тому, що центральне правительство промовчує разом із пресою увесь рух, який підіймає ся повною силою проти російського централїзму. Тільки з коротких вісток можемо собі уявити напрям і образ теперішнього руху на Україні.

Штокгольмські часописи подають автентичну відомість, що в цілій південній Росії зростає завзятий опозиційний рух серед мас проти теперішнього правительства, яке обіцяло свободи тільки на папері. На Україні появилася хмара народних провідників, які в публичних промовах виступають перед селянством, що йому нічого сподівати ся від теперішнього ліберального правительства. Воно тих обіцянок не додержить, та не доведе розвязки земельного питання в користь хліборобів. Серед селян хвилює тяжкий настрій проти поміщиків; при весняних роботах може котрий небудь з провідників кинути гасло селянського бунту проти московських поміщиків і слово станеть ся ділом.

Тому зрозуміла нам уступчивість ліберального централїстичного тимчасового правительства супроти українських домагань. Італійська часопись „Корієрра делля сера“ доносить з Петербурга ось що: До президента міністрів князя Львова явила ся українська депутація з домаганнями Українців. Президент міністрів прийняв депутацію й дав запевдинне, що він буде обстоювати перед центральним урядом домагання Українців щодо заведення української урядової мови на

Україні й утворення окремої комісії для оборони українських інтересів, зложеної з урядових українських комісарів і представників українського громадянства. Яка має бути діяльність сеї комісії, поки що немає пояснення. Припускати можемо, що вона буде подібна до литовської комісії, яка має розглянути проєкт автономії (самоуправи) краю.

З Женеви наспіла вість дня 13. квітня до вірдоєстоїнної часописі „Франкфуртер Цайтунг“, що представники України предложили тимчасовому правительству проєкт независимої самоуправи України й українського національного банку. Очевидно вироблювали сей проєкт багатші сфери українського громадянства, які мусять мати послух в рішаючих колах з огляду на безпеку, яка грозить в південній Росії зі сторони мас, готових до бунту проти центрального правительства. За самостійницькими стремліннями України дуже сильно стоїть рада робочих і солдатів в Петербурзі. II.

Чи скоро?..

*Чи скоро, мій коханий краю,
До тебе знову я вернусь,
Стени, могли привітань,
На рідні сели подивлюсь?*

*Чи скоро я почую знову
Дівочі співні на зорі,
Найірацю в світі рідну мову,
Веселі крики дівочі?*

*Чи скоро буду на свободі
І сам я весело співать?
На лоні рідної природи
Од дум тяжких відпочивать?*

*Прійде, прийде пора бажана:
Колись прибуду знову я
До тебе, милая, кохана
Країно рідная моя!*

Хвильна.

РЕВОЛЮЦІЯ В РОСІЇ, а МИР.

Маніфест тимчасового правительства.

По заяві міністра Керенського в справі мира видав президент міністрів кн. Львов маніфест такого змісту:

„Перевішивши дослід мілітарного положення російської держави, тимчасове правительтво рішило сказати народона явни і просто цілу правду, щоби сповнити свій обовязок супроти краю.

Саме тепер повалене правительство лишило оборону краю в стані тяжкого безладдя. Через свою бездіяльність і свої невідповідні способи справляди безладде в нашій фінанси, в устрій заосмотрення її достатки поживи. Воно розстроїло цілу нашу господарську організацію. Тимчасове правительтво полишас волі народу в союзі з нашими союзниками рішити всі питання, дотркуючі світової війни й її закінчення, та уважає своїм правом і обовязком заявити вже тепер, що вільна Росія не має ціли запанувати над иншими народами, забрати їм їх національне добро й силою займати чужі землі, а тільки може спровадити трітій мир на основі права народів—самоозначити свою долю.“

Сей маніфест видано під натиском робочих партій проти заяви Мілюкова щодо воєнних цілей Росії забрати Царгород і розбити Австрію.

Офіційна заява Німеччини й Австрії.

На маніфест князя Львова відповіло німецьке правительтво заявою слідуячого змісту:

Тимчасове російське правительство оголосило заяву однозгідну з давніми заявами Німеччини й союзників. Обі сторони не хочуть більше нічого, як заповнення свого істновання, чести й свободи розвитку своїх народів. Осередні держави не хочуть ані не мають інтересу в тім, щоби російський нарід вийшов пониженій з війни й оскорблений у своїх життєвих умовах. Вони не думають нарушувати чести й свободи російського народу й бажають тільки жити в згоді й приязні з вдоволенням сусідом. Німеччина далека від того, щоби вмшувати ся в нові порядки російських відносин та загрожувати Росії в годині народних російської свободи. Що російський нарід ще далі проливає кров і терпить, замість того, щоби мав посвятити ся спокійно й без перешкоди внутрішній перебудові своєї свободи, то се не є вина Німеччини! Російський нарід повинен знати, що його сини далі мусять воювати й умерати тому, що союзники так хотять, щоби переперти свої власні плани здобутків і анексії (заборчості). Се є причина, чому Росія далі має терпіти й голодувати, замість тішити ся добутою свободою і звернути ся до діла поступу й ідеалів людства в згоді з мирними сусідами.

Австрійське правительтво зложило у відповідь на маніфест кн. Львова подібну заяву такого змісту:

Перед цілим світом і перед народами Росії стоїть ясно, що Росія

не мусять вже тепер боронити ся за охорону й свободу своїх народів, і не трудно буде тимчасовому правительству найти дорогу до порозуміння з сусідами.

Часопись „Райхсност“ додає від себе, що осередні держави були б готові Росії запевнити власний доступ до перзького заливу, щоби Росія мала отворений вихід до великих доріг світової торговлі на океанах, що ставило би реальний здобуток для Росії.

Польська відповідь Росії.

Тимчасове російське правительство видало недавно маніфест до Польщі, в яким обіцяє Полякам, що всі польські землі будуть злучені разом, що російські установчі збори означать границі польської держави, яка буде тільки мілітарно (через одно військо) злучена з Росією.

На сей маніфест відповіла варшавська провізорична державна Рада Польщі дня 6. квітня своїм маніфестом такого змісту:

„Кожда примусова звязь (тут через одно військо з Росією. Ред.) ограничує свободу й честь вільної нації. Провізорична державна Рада німає проміне свободи народів російських і ствержує, що нове правительтво узнає незалежність Польщі. Але разом з тим нерішений ще лишив ся столітній російсько-польський спір о просторі етнографічних країв між Польщею й Росією, які стоять в рокових старих відносинах до Польщі (себо ходить Польщі о українські землі. Ред.). Порішення сього спору не можемо полишити односторонньому рішенню російських установчих зборів. Доля сих країв мусять бути рішена по думці державних інтересів незалежної Польщі і з узглядненням волі замешкуючих тієї землі народів. Провізорична Державна Рада має ясні цілі: конституційна монархія, сильне правительтво й велике військо в Польщі. З Росією бажаємо жити в приязних відносинах, але застерігаєм ся проти цього, щоби ми мали провадити війну з осередніми державами, яких монархи дали запоруку нашої незалежності актом з 5. листопаду 1916 р.“

До сей заяви іменем українських земель мусять додати від себе, що доля „етнографічних країв між Польщею й Росією“ мусять бути полагоджена не по думці державних інтересів незалежної Польщі, а по думці волі й свободи замешкуючих ті землі народів. А думка тих народів—українського й білоруського—про польське пановання є того рода, що виключає всяку приналежність тих земель до Польщі по добрій волі. Як буде рішено хоч яку небудь малу частину наших земель, як Холмщина, Волинь Підляше, або білоруських земель прилучити до Польщі на силу—то тріакого миру на сході Європи не ждати! Ані український, ані білоруський нарід не подарує Польщі ані пяди своєї землі! Минув час, коли нашими голосами й землями розпоряджали два сусідні народи—Москалі й Поляки; ми тепер не дамо розпоряджати ними не після нашої

волі, і нам прислугує право сказати: Ми хочемо бути самі панами на своїй землі!

Автономія Білоруси.

З Женени дня 13. квітня наспіла така вість: Представники всіх партій Білої Руси зібрали ся в Мінську й заявили своє довірс тимчасовому російському правительству. Вони зажадали внутрішньої самоуправи білоруських земель, стоючи на основі демократичної й республіканської федеративної держави.

Російські революціонери зі Швайцарії.

Дня 9. квітня виїхало через Німеччину 30 російських революціонерів до Росії, між ними Ленін і Савінков. Ні Англія, ні Франція не хотіли їх пустити через свої землі, то вони удали ся до німецького правительства за пропуском в заміну за примусових виселенців із Прусії до Росії, які мають вернути до краю. Вони є сторонниками негайного мира. Вони опинили ся в Штокгольмі й оголосили в молодосоціалістичній часописі „Політкен“ свій протест проти насильства Англії.

Програма Леніна й „пораженців“.

Штокгольмська часопись „Політкен“ оголошує програму швайцарської групи соціалістів, т. зв. „пораженців“, які чекали свободи Росії з її поразення, під проводом Леніна:

- 1) Рада представників робітництва, як революційне правительтво, має негайно вияснити, що вона в противенстві до буржуазії не важесть ся ніякою умовою, зробленою за царського режиму.
- 2) Вона мусять всі ті розбишацькі умови оголосити.
- 3) Вона має публично предложити всім воюючим безпосередне завішення оружжя.
- 4) Вона мусять стати на основі визволення всіх поневоленних народів.
- 5) Вона має видати голос недобіра всім буржуазійним правительствам і додати поклик до робітників повалити таке правительтво.
- 6) Довги на війну, зроблені буржуазією мають платити тільки капіталісти.

Ленін висловив ся, що правительтво Мілюкова й Гучкова є тільки комісарами банкової фірми Англії і Франції і середниками до продовження імперіалістичного мордовання народів. Він змалював стремління серед ради робочих і салдатів такими словами: Є 3 течії серед них, а се: соціальнопатріотична партія під проводом герца фрази, Керенського, який хоче погодити робітників з продовженням війни. Друга партія ставить такі домагання: демократична республіка, восьмигодинний день праці, конфіскація всіх маєтків дворянських для селян, захоплення засобів збіжжя й негайне проведення мирових переговорів не через тимчасове правительтво, але через раду робітників і салдатів. Третя партія хитаєть ся між сими двома головними течіям.

Невдоволення Англії з революції.

З Копенгаги доносять звітчене часописі „День“ про становище Англії: Англіїське правительтво дало зрозуміти новому російському правительству, що воно невдоволене розвитком політичних подій в Росії, а головню скінченням царя Николая II. Поваленне династії і устрій республіканський в Росії не відповідає бажанням Англії. Посол Бюкенен виявляє своє невдоволення, що і в послідніх політичних розпорядках не побирали в його ніякої поради російські ліберали.

Те невдоволення лучить ся тісно з иншим наміром Англії. Вона веде переговори з виконуючим комітетом в Петербурзі, щоби ліберальна Росія дала свою згоду на це, що Англія обсадить деякі землі у північній Росії над Балтійським морем. Вона хоче й ті землі, які поки що є в руках Німеччини, як Курляндію. Росія мусяла би цілою силою свого війська ті землі тепер відібрати для Англії. Вона бере їх на застав за довги! Але про це поговорим другим разом.

Заява Керенського на зборах.

Дня 9. квітня наспіла така вість з Петербурга: Міністер судівництва Керенський, мав бесіду на зборах заступників салдатів, в якій говорив, що розсвіають ся фальшіві вісти про його, щоби кинуть кість незгоди між ним і російською демократією. Говорять, будьто він, міністер судівництва, не був досить суворий супроти колишніх сторонників царя. На це Керенський заявив: Коли я не увязнив князя Дмитра Павловича, то се тому, що він брав участь в заговорі на Распутіна. Коли я не увязнив ген. Іванова, який пробував машерувати на Петербург, то зробив я се тому, що генерал цей є старий і хорий, і вязниця вбила би його до трьох днів. Що торкаєть ся увязнення у царській селі, то відвідував я їх, щоби вам сказати, що пильнуючі їх салдати мені обіцяли слухати тільки моїх розказів; крім того комендант Царського Села є мій приятель, до якого є повне довірс. Я не опушу свого становища, поки не буде певности, що єдиним політичним режимом в Росії буде демократична республіка. А що я, заступник демократії, належу до правительства, то воно оповістить небавом заяву, що Росія зрікаєть ся усіх плянів на розширення границь, але буде боронити здобутої волі до останньої каплі крови.“

Ся заява зробила велике вражінне. Збори оплескували Керенському й заявили йому повне довірс. Чого ж варт після цього заява Мілюкова про російські воєнні цілі, щоби розібрати Австрію і здобути Царгород?

Новий герб російської держави.

Нова Росія прибрала новий герб російської держави, а се—двоголового орла, та вже без корони й жевла.

ВІЙНА.

(Огляд за минулий тиждень).

На французько-англійській фронті почала ся розпучлива велика офензива Англіїців і Французів, що приготувлювала ся до кінця лютого. Головний удар з англійської сторони звернувся на околицю Арра, з Французької—на Соасон.

Коло Арра ключом до німецької лінії був вершок Вім. Тут дня 9 квітня почала ся канонада, якої світ не видав. Тяжкі міни, гранати, газові скоростріли різали повітря огненими, пекельними знаряддями й розсипували цілі окопи в порох. По сім вступі стали наступати Англіїці, після російської системи, масами. Розпочала ся борба з близька серед стосів трупів по обох сторонах. Вкінці удало ся канадійським військам серед велетенських жертв доперти ся до німецьких ліній коло Арра в напрямі Лен, Енін, Вітр і Енан, але проломити німецького фронту їм не вдало ся. Поки що неясно, чи захопили вони увесь вершок Вім, чи тільки його частини. Борба ведесть ся далі з завязатістю, якої не було і в сії кривавій війні. Дуже горяче наступають Англіїці в центрі свого наступу на Шкарп, де висилають маси війська, панцирних автомобілів і кінноту.

В цілости ся битва під Арра так уявляєть ся: Англіїці згромдили велику силу воєнного матеріялу на сей удар в однім місці, і з початку вдало ся їм взяти деякі села і узгір'я, але втратили в цій битві таку силу війська, що наступ знов перервав ся, а головної ціли не осугнули—не проломити німецьких ліній. На просторі коло Сан Квентін острілювали місточка й села та знищили саме чудове місто.

Французи почали великий наступ дня 16. квітня на просторі 40 кілометрів між Соасон і Реймс великими масами. Борба ведесть ся не у лінії, але замінила ся в рухому твердиню. Але й тут завдяки доброму проводу з німецького боку не вдало ся їм проломити німецьких ліній. Так

само почала ся завязата боротьба від Оас аж Шампану.

Як Англіїці, так і Французи подавали число полонених Німців по 10.000, та се замалий здобуток супроти такого довгого фронту, на яким грає десятки тисяч гармат. Пролому такого, як під Горлицями, нема й вже не буде, бо його як не зробить ся відразу, то чим далі, тим тяжче проломити лінію. Си битва, найстрашніша від початку війни на західнім фронті, має рішити, котрий народ поведе світ на нові дороги своєю сильною волею.

На східнім фронті російським не було ніяких більших боїв. Дисципліна в російській війську стала слабша, появляеть ся ворогування до Англії, що вона протягає війну без потреби. Після поразення під Стоходом міністер війни Гучков зарядив негайне усунення генерал-команданта Лежа й команданта корпусу Нанушарського за занедбане обов'язку, яке було причиною сього поразення.

На італійській фронті наслідком непогоди більших боїв у горах не було. На височині Карс і в околиці Герц прийшло до більших боїв інфантерії. Але цей фронт не має значіння для вислїду війни.

На балканській фронті робили наступи Французи й Італїїці на узгір'я Черна, але не вперли Болгарів. Для цього фронту Англія замовила 200.000 Китайців-Кулісів ще в лютий, а тепер Французи послали поміч, яка наспіла до Італїї і є в Таренті.

За місяць березень затопили Німці 435 торговельних кораблів, поємності 861.000 тонн. В місяці лютий затопили вони 781 тонн — то втратила Англія й нейтральні 1.640.000 тонн, себто $\frac{1}{3}$ частину всієї торговельної флотії, або затоплено за ці два місяці $17\frac{1}{2}$ процентів англійської торговельної флотії.

З таборового життя.

Великдень в таборі.

— По бараках. З півночі гурток співаків і артистів т-ва ім. М. Лисенка обходив бараки зі співом „Христос воскрес.“ Всюди урочистий спів будив незвичайне почуття та викликав слюзи... Кождий з радісним святом найостріше відчував тяготу своєї довгої неволі.

— В Українському Клубі. О 8. год. ранку почали збирати ся в Українському Клубі всі т.т. українських таборових організацій, що дістали картки на право вступу. Саля Клубу була гарно убрана штучними цвітами й галузками ялини, а на стінах красували ся портрети українських національних героїв.

Зібрало ся до 400 люда. Проспівали тричі „Христос воскрес“ й почали „розговляти ся“, чим Бог послав. Розвеселяла музика, яка грала українські гимни та інше. Гарно, зворушуючо, вражало те, що не було промов, бо найгорячіше промовляв собою сам факт, сам день і загальний настрій. До самого обїду Клуб був центром життя табору в сей день.

— В театрі. В 2. години по обїді всі поспішали ся в Народний Дім на вокально-музичний концерт,

що уладжений був Музично-Драм. т-вом ім. М. Лисенка. З приводу участі в ньому нових сил, всі сподївали ся більше почути на цьому концертї, ніж звичайно, тим більше, що на концерт були запрошені такі поважні гості, як німецькі офіцери з п. Командантом на чолі й цивільні визначніші особи міста Вецляр.

На жаль концерт пройшов невдало. Видно було, що цей концерт приготвлений був на скору руку, що мало було для нього покладено праці. Присутніх захопила тільки талановито, з великим почуттем сказана проф. Л-ким святочна промова, а далі—віртуозна гра т. М-го на скрипці. Більша частина з останнього була виконана незадовольняючо.

Шумлива й занадто довга увертюра на вступі концерту якоє не гармонувала з дальшим змістом 1-го одділу програми (Святочна промова. „Христос воскрес.“ „ Народні пісні,“ „Великдень,“ „Плотію уснув“), а до того жаль виконання вийшло бліде.

Ліпше виконані були „Христос воскрес“ (хор) і „Народні пісні: „Ой я нещасний“ і „Дивлюсь я на небо“ (т. В-шин) під акомпанїмент

орхестри, але „Великдень“ Франка, „продеклямований“ т. Д-ком і „Плотію уснув,“ відспіване хором. поцували настрої. Чи можна ж таку річ, як „Великдень“ Франка, звичайно, в одному тоні, як скоріше прокричати? За таку деклямацію просто ніяково робило ся слухачам. А ще більше почуття ніяковости прийшлось перенести, поки співали „Плотію уснув.“ Мало того, що один з солістів (т. Ш-лїн) лишив ся голосу, але й акомпанїмент хору був чудний. Виконання п'яно при закритому роті може й вимагаєть ся характером неси, може й практикуєть ся у сиражних капелах, а тут воно не давало „кумедією“ й своєю гунавістю місцями дуже не гарно вражало ухо.

В другому одділі концерту зацїкавив віртуозною грою на скрипці т. М-кий, який виконав „Українську думку“ і наш це—„Соловей,“ скрипкові соля під акомпанїмент смичкового квартету. На жаль, соліст не зіграв нічого більше, ні одної класичної річи, на якій можна би показати свою силу не тільки з боку техніки, а з боку, іменно, передачі думки, їдеї п'єси. Ті річи, які шанований соліст виконав, з властиво набір музикальних фраз без получення їх в якусь одну думку, й цїкаві вони лиш з боку техніки. В „Українській думці“ нічого українського не чуєть, крім тієї хіба части, що нагадує не думку, а рипінне на лірі, на якій грають по Україні старці. Наскільки друга річ нагадує солов'я, хоч би вона й не мала цієї назви, на стільки перша річ далека від української думки, хоч і носить таку назву.

Гарне вражінне зробив би дует в супроводі орхестри „Не забудь Лисенка, що відспівали т.т. Ш-лїн і Т-ко, але ж коли соліст (т. Ш-лїн) співав, засунувши руку в кешеню й відставивши ногу, то й гарна музика тратить свою ціну, хіба що треба закривати очі. Голосові дефекти і млявість солістів затушовувала ся на цей раз міцнішим акомпанїментом орхестри.

Ліпше виконана була воєнна пісня Колесси „В горах грім гуде“ хором в супроводі орхестри.

Жива картина „Воскресення народа“ вийшла цілком невдало, бо не попереджено було публіку, як вести себе при нїї—чи вставати, чи ні при тихому виконанні орхестрою „Ще не вмерла,“—а крім того невідповідна була постань, що уявляла собою Україну.

Загалом концерт не задовольнив слухачів, але узгляднюючи сили, що приймають тепер участь в наших концертах, можна сподїватись, що з часом почувемо й побачимо і щось більш упорядкованого й цїкавого. Нині ж і на тому спасибі за розраду!

В. Г.

— Театр. На другий день великодніх свят Муз.-Драм. Т-вом ім. М. Лисенка була виставлена в Народному Домі драма на 5 дій Б. Грінченка „Степовий Гість.“

Цїкава по змістї й по ідеї історична драма досить гарно була поставлена. Хоч зміст її взятий з часів Хмельниччини, але ті соціальні відносини на жаль і до сього часу не цезли в життю і тому ця драма тим цїкавіша для сучасників і має й сьогодня велику поучаючу вартість.

Головну роллю шляхтича Золотницького, типичного панка з гонрою і гадючою ненавистю до „хлопів“, хороше виконав т. З-ко. Його сина, що по п'єсі не меньше батька носить ся зі своїм шляхетським гонором, не віддав як слід т. Б-їя; тільки в деяких місцях він попадав в тон своєї ролі, а в більшости був для цього типу занадто млявим.

Тов. П-кий в ролі Степаниди, жінки Золотницького, не відповідав цьому типові, бо драматичні місця йому ніяк не вдавали ся ні в тоні голосу, ні в міміці й рухах.

Добре провів роллю Якіма Демченка, сина Василяни, т. Б-ко, хоча кінець 3. дії і в нього пройшов не так жваво, як вимагав драматизм сцени.

Як найкраще виконав роллю Наталі, Василяниної годованки, т. Д-р, як також і т. С-кий роллю Мартина, мерзеного панового отамана на „хлопами.“

Т.т. Д-кий, Ш-рай, К-р (Івга) —слуги паньські—добре справили ся зі своїми ролями. Хороше удала ся сцена з кобзарем (т. В-шин), який з почуттем відспівав пісню про правду й кривду.

Зде була загримирована в цій сцені стара баба (т. П-ець), яка шепелявила, уявляючи з себе беззубу, але на вид була молодою жінкою.

В цілому неса проведена була задовольняюче, й публіка не раз нагору жувала т.т. артистів рясними оплесками.

В перервах, як звичайно, грала духова орхестра, яка стала тепер ще в повнішому складі, ніж досі, й приковувала до себе своєю грою увагу всього театру.

В. Г.

— Вдадичце Т-во ім. В. Грінченка в понеділок, 9. квітня, в $\frac{1}{2}$ 4 год., пополудні, відбули ся надзвичайні загальні збори в справі вибору голови Т-ва на місто відїхавшого з табору т. К-го.

Збори відкрив заступник голови т. А-к. По короткій дискусії тайним голосованнем на голову вибрано т. Ч-ра.

Далі обговорені й рішені були звичайні, біжучі, редакційні справи.

Вісти з Росії й зі світа.

УКРАЇНЦІ В ПЕТРОГРАДІ.

В російській часописі „Реч“ з дня 11. (24) березня, ч. 60 (3802), уміщено таке оголошення (подаємо дословно, не виправляючи правопису):

„12 березня (марта) ц. р. о 1 годині дня в Казанському Соборі (Петербург) має одбутись панихїда по Тарасові Шевченкові, а післяпанихїди національний похід до Державної Думи. Т-во ім. Т. Шевченка, Українське Літературно-Художнє Товариство, Благодїйне т-во, Український Клуб „Громада“, Товариство Українських Поступовців, Українська Соціал-Демократична Робітнича Партія, Український Революційний Комітет.“ (Вище ми подаємо опис цього торжества. Ред.)

АМЕРИКА І СОЮЗНИКИ НІМЕЧЧИНИ.

Америка, проголосивши стан воєнний з Німеччиною, не зриває

поки що зносин з союзниками Німеччини, але буде до цього змушена. Хоч мати отворену дорогу. Та посол австрійський гр. Тарновський опустив Америку.

БРАЗИЛІЯ ЙДЕ СЛІДОМ АМЕРИКИ.

По затопленню корабля „Парана“ Бразилія за понукою Америки зірвала дипломатичні зносини з Німеччиною. Те саме зробила республіка Куба.

Оголошення.

Просвітна Громада ім. М. Драгоманова, в розпорядженню якої знаходять ся таборова бібліотека, прохає товаришів, які визначні книги, позавозили на роботу, а також і ті книги, котрі поділяти мужі довіря по робітничим командам, повернути як найскорше в таборову бібліотеку по звичайній адресі з додаванням: für Bibliothek.